

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain seksuaalirikoksia koskevaa lukua. Raiskauksesta tuomitaan nykyisin se, joka pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkaamalla käyttää sellaista väkivaltaa, sekä myös se, joka saatettuaan toisen kykenemättömäksi puolustamaan itseään, käyttämällä puolustuskyvyttömyyttä hyväkseen on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan. Rangaistukseksi on tuomittava vankeutta vähintään yksi vuosi ja enintään kuusi vuotta. Se, joka käyttämällä hyväksi toisen puolustuskyvyttömyyttä, jota hän ei itse ole aiheuttanut, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan, tuomi-

taan nykyisin seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Esityksessä ehdotetaan, että myös viimeksi mainittu teko määriteltäisiin raiskaukseksi, jolloin sen vähimmäisrangaistus nousisi 14 päivästä yhteen vuoteen vankeutta ja mahdollisuus tuomita sakkoon poistuisi. Lisäksi ehdotetaan, että muun kuin raiskausrikkokseen sisältyvän seksuaalisen teon tekeminen puolustuskyvyttömälle henkilölle rangaistaisiin pakottamisena seksuaaliseen tekkoon riippumatta siitä, mikä on tekijän osuus puolustuskyvyttömyyden syntyyn.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen tultua hyväksytyksi ja vahvistetuksi.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	3
1.2 Lainsäädäntö eräissä muissa maissa	5
Norja	5
Ruotsi	5
Tanska	6
Saksa	6
2 NYKYTILAN ARVIOINTI, ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	7
2.1 Raikausrikokset ja puolustuskyvyttömyystilanteet	7
2.2 Seksuaalisen teon tekeminen puolustuskyvyttömälle henkilölle	8
2.3 Eräät muut kysymykset	9
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	9
4 ESITYKSEN VALMISTELU	9
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	11
20 luku. Seksuaalirikoksista	11
2 VOIMAANTULO	12
LAKIEHDOTUS	13
Laki rikoslain 20 luvun muuttamisesta	13
LIITE	14
RINNAKKAISTEKSTI	14
Laki rikoslain 20 luvun muuttamisesta	14

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Raiskausrikokset. Raiskausrikoksista säädetään rikoslain seksuaalirikoksia koskevassa 20 luvussa, joka on kokonaisuudessaan uudistettu vuoden 1999 alusta voimaan tulleella rikoslain muuttamisesta annetulla lailla (563/1998). Uudistuksen yleisenä tavoitteena oli aikuisten osalta seksuaalisen itsemääräämisoikeuden suojaaminen.

Raiskausrikokset on rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksutun lainkirjoitustavan mukaan porrastettu kolmeen tekomuotoon, jotka ovat raiskaus (1 §), törkeä raiskaus (2 §) ja pakottaminen sukupuoliyhteyteen (3 §). Lisäksi luvun 4 §:ssä kriminalisoidaan pakottaminen seksuaaliseen tekoon ja 5 §:ssä seksuaalinen hyväksikäyttö.

Raiskauksesta tuomitaan se, joka pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkaamalla käyttää sellaista väkivaltaa. Myös se tuomitaan raiskauksesta, joka saatettuaan toisen tiedottomaksi taikka pelkotilaan tai muuhun sellaiseen tilaan, jossa hän on kykenemätön puolustamaan itseään, käyttämällä puolustuskyvyttömyyttä hyväkseen on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan. Rangaistukseksi tuomitaan vankeutta vähintään yksi vuosi ja enintään kuusi vuotta.

Raiskaussäännöksessä tarkoitettu tiedottamaksi saattaminen voi tapahtua esimerkiksi huumaamalla toinen siten, että tämä menettää tajuntansa unilääkkeen, alkoholin tai muun huumaavan aineen nauttimisen johdosta. Rangaistavuus edellyttää, että uhri on todella puolustuskyvytön eikä vain esimerkiksi huumaavan aineen vaikutuksen alainen. Säännös ei edellytä, että tekijällä jo saattaessaan toisen puolustuskyvyttömäksi olisi ollut tarkoituksenaan olla sukupuoliyhteydessä tämän kanssa. Riittävää on, että tekijä on saattanut uhrin puolustuskyvyttömään tilaan. Jos sitä vastoin osapuolet yhdessä ovat naut-

tineet alkoholia siten, että toinen on nukahtanut ja toinen heistä sitten ryhtyy sukupuoliyhteyteen nukahtaneen kanssa, tekoa ei pidetä raiskauksena, vaan se arvostellaan 5 §:n 2 momentin mukaisena seksuaalisena hyväksikäyttönä.

Jos raiskauksessa 1) aiheutetaan tahallisesti toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila, 2) rikoksen tekevät useat tai siinä aiheutetaan erityisen tuntuva henkistä tai ruumiillista kärsimystä, 3) rikos tehdään erityisen ra'alla, julmalla tai nöyryyttävällä tavalla tai 4) käytetään ampuma- tai teräasetta tai muuta hengenvaarallista välinettä taikka muuten uhataan vakavalla väkivallalla ja raiskaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, tekijä tuomitaan törkeästä raiskauksesta vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Raiskausrikoksen lievin tekomuoto on kysymyksessä, jos raiskaus, huomioon ottaen väkivallan tai uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen lieventävien asianhaarojen vallitessa tehty. Pakottamisesta sukupuoliyhteyteen tuomitaan myös se, joka muulla kuin raiskaussäännöksessä mainitulla uhkauksella pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen. Uhkaaminen voi olla siis muutakin kuin väkivallalla uhkaamista. Pakottamisesta sukupuoliyhteyteen tuomitaan vankeutta vähintään 14 vuorokautta ja enintään kolme vuotta. Sakko ei sisälly rangaistusasteikkoon.

Raiskausrikossäännökset koskevat vain sukupuoliyhteyden harjoittamista. Sukupuoliyhteyden määritelmä on luvun 10 §:n 1 momentissa. Sen mukaan sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan sukupuolielimellä tapahtuvaa tai sukupuolielimeen kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toiseen kehoon. Vaginaalisen ja anaalisen sukupuoliyhteyden lisäksi tässä yhteydessä tarkoitetaan oraalista sukupuoliyhteyttä (HE 6/1997 vp, s. 188/II).

Pakottaminen seksuaaliseen tekoon. Tästä rikoksesta tuomitaan se, joka väkivallalla tai

uhkauksella pakottaa toisen ryhtymään muuhun seksuaaliseen tekoon kuin sukupuoliyhteyteen tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi ja se olennaisesti loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Rangaistukseksi tuomitaan vankeutta vähintään 14 vuorokautta ja enintään kolme vuotta. Rikoslain 20 luvun 10 §:n 2 momentissa olevan määritelmän mukaan seksuaalisella teolla tarkoitetaan sellaista tekoa, jolla tavoitellaan seksuaalista kiihotusta tai tyydytystä ja joka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen. Esimerkiksi toisen sukupuolielimen hyväilyä tai ns. suuseksin harjoittamista, johon ei liity penetraatiota, arvostellaan seksuaalisena tekona. Korkein oikeus on kielisuudelmia koskevassa ratkaisussa 2005:93 tulkinnut seksuaalisen teon käsitettä.

Seksuaalinen hyväksikäyttö. Seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan rikoslain 20 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan se, joka käyttämällä hyväksi sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan tai saa hänet ryhtymään muuhun hänen seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi. Sanamuotonsa mukaan lainkohta koskee sekä niitä tilanteita, joissa tekijä itse on aiheuttanut puolustuskyvyttömyyden että niitä, joissa hän käyttää hyväksi puolustuskyvyttömyyttä, jota hän ei ole aiheuttanut. Pykälän perustelujen mukaan säännös koskisi vain viimeksi mainittuja tilanteita (HE 6/1997 vp, s.180/I). Rangaistukseksi tuomitaan sakkoa tai vankeutta vähintään 14 vuorokautta ja enintään neljä vuotta.

Käytäntö. Poliisin tietoon tulleiden raiskausrikosten määrä on viimeisten kymmenen vuoden aikana kaksinkertaistunut. Vuonna 2008 poliisin tietoon tuli 915 tapausta. Poliisille ilmoitetut rikokset eivät kuitenkaan anna oikeaa kuvaa raiskausrikosten määrästä, koska vain osa rikoksista tulee poliisin tietoon eikä edellä mainittu tietoon tulleiden rikosten määrän kasvu myöskään välttämättä johdu rikosten määrän tosiasiallisesta kasvusta. Muun ohessa ilmoitusalltiuden muutokset

voivat selittää tietoon tulleiden rikosten määrän vaihteluja.

Vain pieni osa poliisille ilmoitetuista raiskausrikoksista johtaa tuomioon. Noin joka viides poliisille ilmoitettu raiskausrikos johtaa rangaistukseen. Asioita karsiutuu pois rikosprosessin kaikissa vaiheissa. Esimerkiksi kun poliisille vuonna 2008 tehtiin mainitut 915 rikosilmoitusta, samana vuonna syyttäjälle siirtyi vain 574 tapausta ja tuomioita oli 131. On kuitenkin huomattava, että mainitut luvut eivät välttämättä koske samaa vuotta, koska tapausten käsittelyssä voi olla huomattaviakin viiveitä. Osa vuoden aikana poliisin tietoon tulevista rikoksista siirtyy vasta seuraavana vuonna syyttäjälle ja edelleen käsiteltäväksi tuomioistuimessa.

Suurin osa poliisin tietoon tulleista raiskausrikoksista koskee rikoslain 20 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja raiskauksia. Poliisin tietoon tulleita rikoksia koskevista tilastoista ei ilmene, kuinka monessa tapauksessa poliisin tietoon tulleissa raiskausrikoksissa on ollut kysymys puolustuskyvyttömän henkilön raiskaamisesta (1 §:n 2 mom.) tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä (5 §:n 2 mom.). Voidaan kuitenkin olettaa, että osassa raiskaustapauksista on kysymys alkoholin nauttimisen johdosta puolustuskyvyttömän henkilön raiskaamisesta. On viitteitä myös siitä, että uhria on voitu huumata huumausaineilla (Heini Kainulainen: Raiskattu? Tutkimus raiskausten käsittelemisestä rikosprosessissa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 212, s. 54).

Kun rikoslain 20 luvun 1—5 §:n mukaisista rikoksista tuomittuja rangaistuksia on edellisen kerran laajemmin selvitelty (Tapio Lappi-Seppälä & Ville Hinkkanen: Selvityksiä raiskausrangaistuksista ja rangaistuskäytännön yhtenäisyydestä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 61), ilmeni, että alioikeuksissa tuomittiin vuosina 2000—2002 rangaistukseen raiskauksesta tai sen yrityksestä 152 tapauksessa, törkeästä raiskauksesta tai sen yrityksestä 23 tapauksessa, pakottamisesta sukupuoliyhteyteen tai sen yrityksestä 35 tapauksessa, pakottamisesta seksuaaliseen tekoon tai sen yrityksestä 48 tapauksessa sekä seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai sen yrityksestä 70 tapauksessa.

1.2 Lainsäädäntö eräissä muissa maissa Ruotsi

Norja

Raiskauksesta (voldtekt) säädetään rikoslain (straffeloven) 192 §:ssä. Raiskaus on porrastettu kolmeen tekomuotoon. Perussäännöksen mukaan rangaistaan sitä, joka hankki seksuaalisen kanssakäymisen (seksuell omgang) väkivallalla tai uhkaavalla käytöksellä, on seksuaalisessa kanssakäymisessä tiedottoman (bevisstlös) tai muun toimintaa vastustamaan kykenemättömän kanssa taikka väkivallalla tai uhkaavalla käytöksellä saa uhrin harjoittamaan seksuaalista kanssakäymistä jonkun toisen henkilön kanssa tai itseään kohtaan. Käsitteellä ”seksuell omgang” tarkoitetaan paitsi vaginaalista tai anaalista sukupuoliyhteyttä myös sellaisia tekoja, jotka ovat Suomen rikoslain 20 luvun 10 §:n 2 momentin mukaisia seksuaalisia tekoja. Rangaistukseksi tuomitaan vankeutta vähintään 14 päivää ja enintään kymmenen vuotta.

Raiskauksen vähimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta, jos seksuaalinen kanssakäyminen on sukupuoliyhteys (samleje) tai jos tekijä itse on aiheuttanut sen, ettei uhri pysty vastustamaan tekoa. Sukupuoliyhteys on määritelty lain 206 §:ssä ja vastaa pääpiirteissään Suomen rikoslain 20 luvun 10 §:n 1 momentin määritelmää. Vankeutta enintään 21 vuotta tuomitaan esimerkiksi silloin, kun useat yhdessä raiskaavat uhrin tai jos raiskaus on tehty erityistä kipua aiheuttavalla tai erityisen loukkaavalla tavalla.

Toisin kuin muissa Pohjoismaissa myös eräät törkeästä huolimattomuudesta (grov uaktsomhet) tehdyt raiskausteot ovat rangaistavia enintään viiden tai kahdeksan vuoden vankeudella.

Rikoslain 193 §:ssä säädetään lisäksi rangaistus sille, joka harjoittaa seksuaalista kanssakäymistä tai edistää toisen henkilön kanssakäymistä henkilön kanssa käyttämällä hyväksi tämän psyykkistä sairautta (psykisk lidelse) tai psyykkistä kehitysvammaisuutta (psykisk utviklingshemming). Rangaistukseksi tuomitaan vankeutta vähintään 14 päivää ja enintään viisi vuotta.

Raiskausrikoksia koskevat säännökset ovat rikoskaaren (brottsbalken) seksuaalirikoksia koskevassa 6 luvussa. Raiskauksesta (våldtäkt) säädetään luvun 1 §:ssä. Raiskausrikokset on porrastettu kolmeen tekomuotoon, joita ovat raiskaus, törkeä raiskaus ja lievä tekomuoto, jolla laissa ei ole omaa nimitystä. Raiskauksesta tuomitaan vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi ja törkeästä raiskauksesta vähintään neljäksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi. Rikoksen lievästä tekemuodosta tuomitaan vankeutta vähintään 14 vuorokautta ja enintään neljä vuotta.

Raiskauksesta tuomitaan ensinnäkin se, joka pahoinpitelemällä tai muutoin väkivallalla taikka uhkaamalla rikollisella teolla pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen taikka pakottaa tekemään tai sietämään muunlaisen seksuaalisen teon (sexuell handling), joka ottaen huomioon loukkauksen laatu ja olosuhteet muuten on rinnastettavissa sukupuoliyhteyteen. Sukupuoliyhteyden ja seksuaalisen teon määritelmää on käsitelty lain valmistelutöissä ja oikeuskirjallisuudessa. Sukupuoliyhteydellä (samlag) tarkoitetaan yksinomaan vaginaalista sukupuoliyhteyttä. Sukupuoliyhteys ei toisin kuin Suomessa edellytä penetraatiota, vaan riittää, että miehen ja naisen sukupuolielimet ovat koskettaneet toisiinsa. Seksuaalisella teolla tarkoitetaan muita tekoja, joiden tarkoituksena on herättää tai tyydyttää toisen tai kummankin osapuolen sukupuoliviettä, esimerkiksi samaa sukupuolta olevien henkilöiden välistä sukupuoliyhteyttä, sekä tekoja, joita myös Suomen rikoslain mukaan pidetään seksuaalisena tekona.

Raiskaussäännöksen alaisuuteen kuuluvat myös avuttomuustilanteet. Raiskauksesta tuomitaan nimittäin myös se, joka harjoittaa sukupuoliyhteyttä toisen kanssa tai tekee tälle sukupuoliyhteyteen rinnastettavissa olevan seksuaalisen teon käyttämällä sopimattomalla tavalla (otillbörligt) hyväkseen sitä, että toinen tajuttomuuden, unen, päihtymyksen tai muun huumeen vaikutuksen, sairauden, ruumiinvamman, psyykkisen häiriön vuoksi tai muusta syystä olosuhteiden perusteella on avuttomassa tilassa. Rangaistusvastuun kannalta on samantekevää, miten avuttomuus on

syntynyt ja onko avuttomuus tilapäistä vai ei. Sillä, että hyväksikäytön pitää olla sopimattonalla tavalla tehtyä, halutaan muun ohessa korostaa, että myös psyykkisesti sairailta ja kehitysvammaisilla on oikeus sukupuolielämään.

Jos raiskausrikosta ottaen huomioon rikokseen liittyvät olosuhteet on pidettävä vähemmän törkeänä, tekijä tuomitaan raiskauksesta lievemmän asteikon mukaan. Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi normaalitapauksista selvästi poikkeavissa olosuhteissa. Pykälän perustelujen mukaan säännöstä voidaan soveltaa esimerkiksi, jos tekijä on harjoittanut sukupuoliyhteyttä nukkuvan henkilön kanssa siten, että osapuolten sukupuolielimet ovat vain koskettaneet toisiinsa ilman että mitään penetraatiota on tapahtunut (Prop. 2004/05:45 s. 53). Korkein oikeus on tuominnut lievemmän rangaistusasteikon mukaisesta raiskauksesta tapauksessa, jossa mies oli työntänyt sormensa nukkuvan naisen vaginaan, mutta välittömästi lopettanut toimintansa, kun nainen oli herännyt ja protestoinut (NJA 2008 s. 482 I). Hovioikeuskäytännössä säännöstä on sovellettu tapaukseen, jossa mies oli hyväksikäyttänyt nukkuvaa naista viemällä peniksensä kerran naisen vaginaan ja välittömästi lopettanut teon, kun nainen oli herännyt ja protestoinut (RH 2008:41). Arvioitaessa sitä, onko raiskaus törkeä, on erityisesti otettava huomioon, onko väkivalta tai uhka ollut erityisen vakavaan laatuista, onko tekijöitä ollut useampi kuin yksi tai onko tekijä tekotavalla tai muuten osoittanut erityistä häikäilemättömyyttä tai raakuutta.

Rikoskaaren 6 luvun 2 §:ssä säädetään rangaistus sille, joka muissa kuin 1 §:n 1 kappaleessa tarkoitetuissa tapauksissa (raiskaus) laittomalla pakolla saa toisen tekemään tai sietämään seksuaalisen teon. Pakottamiseen rinnastetaan se, että tekijä käyttää hyväksi toisen avutonta tilaa. Rangaistukseksi tuomitaan vankeutta vähintään 14 päivää ja enintään kaksi vuotta.

Tanska

Raiskauksesta säädetään rikoslain (straffeloven) 24 luvussa. Perussäännökset ovat 216 §:ssä, jonka mukaan raiskauksesta

(voldtekt) tuomitaan se, joka hankkii itselleen (tiltvinger sig) sukupuoliyhteyden (samleje) käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla väkivallalla. Väkivaltaan rinnastetaan tila, jossa uhri on kykenemätön vastustamaan tekoa. Tältä osin edellytetään, että tekijä on aiheuttanut uhrin puolustuskyvyttömyyden. Rangaistukseksi tuomitaan vankeutta vähintään seitsemän päivää ja enintään kahdeksan vuotta. Jos raiskaus on ollut luonteeltaan erityisen vaarallinen tai olosuhteet muutoin ovat erityisen raskauttavia (skaerpende), enimmäisrangaistus on 12 vuotta vankeutta. Sitä, joka hankkii itselleen sukupuoliyhteyden käyttämällä muuta luvatonta pakkoa (tvang) kuin väkivaltaa tai väkivallalla uhkaamista, rangaistaan 217 §:n mukaan enintään neljän vuoden vankeusrangaistuksella.

Lain 218 §:ssä säädetään rangaistus sille, joka on avioliiton ulkopuolisessa sukupuoliyhteydessä käyttämällä hyväksi toisen mielisairautta tai henkistä kehitysvammaisuutta (mentale retardering). Rangaistavaa on myös olla avioliiton ulkopuolisessa sukupuoliyhteydessä henkilön kanssa, joka on sellaisessa tilassa, ettei tämä pysty vastustamaan tekoa. Oikeuskirjallisuuden mukaan säännöstä sovelletaan tapauksiin, joissa tekijä ei itse ole aiheuttanut uhrin puolustuskyvyttömyyttä tilaa. Rangaistukseksi tuomitaan vankeutta vähintään seitsemän päivää ja enintään neljä vuotta.

Lain 224 §:n mukaan edellä mainituissa säännöksissä sukupuoliyhteyteen (samleje) rinnastetaan muu seksuaalinen kanssakäyminen (konstig omgangelse). Edellä mainituissa pykälissä sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan vain heteroseksuaalisia tekoja, mutta lain 225 §:n mukaan niitä sovelletaan myös homoseksuaalisiin tekoihin.

Saksa

Seksuaalisesta pakottamisesta ja raiskauksesta säädetään Saksan rikoslain (Strafgesetzbuch) 177 §:ssä. Se, joka väkivallalla, henkeen tai terveyteen kohdistuvalla välittömällä uhkauksella tai käyttämällä hyväkseen tilannetta, jossa uhri on suojaton ja rikoksen tekijän vaikutuksen armoilla, pakottaa toisen henkilön sallimaan seksuaalisen teon tekemisen, on tuomittava vankeuteen vähintään yh-

deksi vuodeksi ja enintään viideksitoista vuodeksi.

Erityisen vakavissa tapauksissa rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Erityisen vakava tapaus on kysymyksessä pääsääntöisesti, kun teolla erityisesti häpäistään uhria, erityisesti kun teossa tunkeudutaan kehoon (raiskaus) tai teon tekee yhdessä useampi henkilö. Vähintään kolmen vuoden vankeusrangaistus on tuomittava, jos rikoksenteijä pitää mukanaan asetta tai muuta vaarallista välinettä, muuten pitää mukanaan välinettä tarkoituksessa estää väkivallalla tai sillä uhkaamisella toisen henkilön vastarinta tai asettaa uhrin vakavaan terveydelle aiheutuvan vahingon vaaraan. Vähintään viiden vuoden vankeusrangaistus on tuomittava, jos rikoksenteijä käyttää asetta tai muuta vaarallista välinettä teon aikana taikka vakavasti kohtelee kaltoin uhria teolla tai asettaa uhrin kuoleman vaaraan teolla. Vähemmän vakavaksi katsottavia tapauksia varten on säädetty lievemmät rangaistusasteikot.

Rikoslain 179 §:ssä säädetään rangaistavaksi puolustuskyvyttömän henkilön hyväksikäyttö. Pykälää sovelletaan ensinnäkin henkisesti ja fyysisesti puolustuskyvyttömiin kohdistuviin seksuaalisiin tekoihin, jolloin vähimmäisrangaistus on kuusi kuukautta vankeutta ja enimmäisrangaistus kymmenen vuotta vankeutta. Jos teko esimerkiksi sisältää sukupuoliyhteyden tai siihen rinnastettavan seksuaalisen teon, vähimmäisrangaistus on yksi vuosi vankeutta. Toisaalta lievimmässä tapauksissa sovelletaan rangaistusasteikkoa, jonka mukaan vankeutta on tuomittava vähintään kolme kuukautta ja enintään viisi vuotta.

2 Nykytilan arviointi, esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Raiskausrikokset ja puolustuskyvyttömyystilanteet

Raiskaukseen voi siis syyllistyä joko pakkotamalla toinen sukupuoliyhteyden käyttämällä tai uhkaamalla käyttää henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa taikka saattamalla toinen kykenemättömäksi puolustamaan itseään ja käyttämällä hyväksi tämän puolustus-

kyvyttömyyttä. Jos tekijä sitä vastoin ei ole saattanut toista puolustuskyvyttömäksi, mutta käyttää hyväksi toisen puolustuskyvyttöntä tilaa ollakseen sukupuoliyhteydessä tämän kanssa, hänet tuomitaan seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Tässä esityksessä ehdotetaan, että mainitusta erottelusta luovutaan ja että raiskausrikokseksi arvioitaisiin myös ne tapaukset, joissa tekijä käyttää hyväksi puolustuskyvyttömyyttä, jota hän ei ole itse aiheuttanut. Esityksen tavoitteena on siis tältä osin vahvistaa seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rikosoikeudellista suojaa.

Näiden puolustuskyvyttömyystilanteiden erilaista rikosoikeudellista arvostelua ei ole tarkemmin perusteltu rikoslain 20 luvun vuoden 1999 uudistuksessa. Silloin kumotun rikoslain 20 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentissa ollut erottelu omaksuttiin sellaisenaan. Systemaattisesti erottelua voi perustella sillä, että raiskauspykälään on sijoitettu ne tapaukset, joissa tekijä omalla käytöksellään on aiheuttanut sen tilanteen, joka on mahdollistanut toisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksen sukupuoliyhteyden harjoittamisen kautta. Yksinomaan puolustuskyvyttömyyden hyväksikäyttöön liittyvät tilanteet säännellään eri säännöksessä. Lievempää rikosoikeudellista arvostelua voidaan myös perustella sillä, että tekijän osoittamaa syyllisyyttä ja sitä kautta teon paheksuttavuutta voidaan pitää pienempänä, jos tekijän syyksi voidaan ainoastaan lukea toisen puolustuskyvyttömyyden hyväksikäyttö.

Jos arvostelun lähtökohdaksi otetaan pelkästään seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaus kiinnittämättä huomiota tekijän osuuteen puolustuskyvyttömyyden syihin, edellä mainittua rikosoikeudellista erottelua voidaan arvostella. Seksuaalirikosten suojeleobjekti on seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Loukkauksen vakavuus ei välttämättä riipu siitä, onko tekijä aiheuttanut puolustuskyvyttömyyden vai ei. Uhri voi kokea seksuaalisen itsemääräämisoikeutensa yhtä syvästi loukatuksi jo sillä perusteella, että tekijä on harjoittanut sukupuoliyhteyttä hänen kanssaan käyttämällä hyväksi hänen puolustuskyvyttöntä tilaansa.

Niissä tapauksissa, joissa uhrin puolustuskyvyttömyys johtuu humalasta tai muusta vastaavasta tilasta, voimassa olevan lain erot-

telu johtaa käytännössä siihen, että esitutkin- nassa ja oikeudenkäynnissä huomio kiinnit- tytty myös uhrin omaan käytökseen. Sukupuoli- yhteyden ja humalatilän voimakkuuden ohella voidaan jo tunnusmerkistön valinnassa joutua arvioimaan uhrin omaa osuutta humal- tumisessa. Tätä voidaan pitää uhrille koh- tuuttomana ja tietoisuus tästä voi olla omiaan vähentämään varsinkin nuorten tyttöjen ha- lukkuutta rikosilmoituksen tekemiseen (Kai- nulainen emt., s. 54, alaviite 18).

Teon arviointi sillä perusteella, onko tekijä itse aiheuttanut puolustuskyvyttömyyden vai ei, voi käytännössä johtaa hankaliin tulkinta- ongelmiin sellaisissa tilanteissa, joissa tekijä ja uhri ovat yhdessä nauttineet alkoholia sillä seurauksella, että uhri on ns. ”sammunut”, ja tekijä sen jälkeen käyttämällä hyväksi uhrin puolustuskyvyttömyyttä on sukupuoliyhtey- dessä tämän kanssa. Hallituksen esityksessä tosin todetaan, että sukupuoliyhteyttä henki- lön kanssa, joka yhdessä tapahtuneen alkoholi- n nauttimisen johdosta on nukahtanut, arvostellaan seksuaalista hyväksikäyttöä kos- kevan säännöksen mukaan (HE 6/1997 vp, s. 173/II ja 174/I). Käytännössä voi kuitenkin esiintyä vaikeasti ratkaistavia rajatapauksia, joissa esimerkiksi joudutaan arvioimaan osa- puolten ikäeron ja nautitun alkoholimäärän merkitystä.

Edellä esitetyillä perusteilla ehdotetaan, et- tä sukupuoliyhteyden harjoittaminen puolus- tuskyvyttömän henkilön kanssa laissa tarkem- min säädettävillä seksuaalista itsemää- räämisoikeutta loukkaavilla tavoilla aina arvosteltaisiin raiskausrikokseksi. Rikoslain 20 luvun 1 §:n 2 momenttia muutettaisiin niin, että raiskauksesta tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on su- kupuoliyhteydessä hänen kanssaan.

2.2 Seksuaalisen teon tekeminen puolus- tuskyvyttömälle henkilölle.

Pakottamisesta seksuaaliseen tekoon tuo- mitaan rikoslain 20 luvun 4 §:n mukaan se, joka väkivallalla tai uhkauksella pakottaa toisen ryhtymään muuhun seksuaaliseen tekoon

kuin sukupuoliyhteyteen tai alistumaan sel- laisen teon kohteeksi ja se olennaisesti louk- kaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeut- ta. Toisin kuin sukupuoliyhteyttä koskevassa raiskaussäännöksessä tässä säännöksessä pa- kottamiseen ei rinnasteta sitä, että tekijä saat- taa toisen puolustuskyvyttömäksi ja käyttä- mällä hyväksi puolustuskyvyttömyyttä tekee uhrille seksuaalisen teon. Voidaan pitää jon- kin verran tulkinnanvaraisena, onko seksua- lista hyväksikäyttöä koskeva 5 §:n 2 mo- mentti sovellettavissa myös tällaisiin tekoi- hin. Sanamuotonsa mukaan kyseinen lain- kohta, joka koskee sekä sukupuoliyhteyttä et- tä muita seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavia seksuaalisia tekoja, koskee kaikkia niitä tilanteita, joissa tekijä käyttää hyväksi uhrin puolustuskyvyttömyy- tä eli siis myös sellaisia tapauksia, joissa te- kijä itse on aiheuttanut puolustuskyvyttö- myyden. Perustelujen mukaan momentti kui- tenkin koskee sellaisia tapauksia, joissa tekijä käyttää hyväksi toisen sellaista puolustusky- vyttömyyttä tai tahdottomuutta, jota hän ei ole aikaansaanut seksuaalisen hyväksikäytön mahdollistamiseksi (HE 6/1997 vp, s. 180/I).

Pakottamista seksuaaliseen tekoon koske- vassa rikoslain 20 luvun 4 §:ssä pakottami- seen siis ei rinnasteta sitä, että tekijä saattaa toisen puolustuskyvyttömäksi ja käyttämällä hyväksi tätä tilaa tekee tälle seksuaalisen teon. Edellä todetun mukaisesti jonkin verran tulkinnanvaraisena voidaan pitää sitä, onko 5 §:n 2 momentti sovellettavissa tällaisiin te- koihin. Laissa olevan epäselvyyden poista- miseksi, johdonmukaisuusyistä ja seksuaali- sen itsemääräämisoikeuden suojan tehosta- miseksi ehdotetaan, että pakottamista seksu-aaliseen tekoon koskevaan pykälään lisätään momentti, joka sisällöltään rinnastuisi vas- taavaan raiskaussäännökseen sen muuttami- sen jälkeen. Säännös kattaisi puolustusky- vyttömyyden hyväksikäyttämistä koskevat tapaukset riippumatta siitä, onko tekijä aihe- uttanut puolustuskyvyttömyyden vai ei. Tältä osin säännös olisi yhdenmukainen sen kans- sa, mitä raiskausta koskevassa säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi. Rikoslain 20 luvun 1 ja 4 §:ään tehtävien muutosten vuoksi 5 §:n 2 momentti tulisi tarpeettomaksi, minkä vuoksi se olisi kumottava.

2.3 Eräät muut kysymykset

Rikoslain 20 luvun 12 §:n mukaan, jos 1 §:ssä, 5 §:n 2 momentissa tai 6 §:ssä tarkoitettujen rikoksen asianomistaja omasta vakaasta tahdostaan pyytää, ettei syytetä nostettaisi, virallisella syyttäjällä on oikeus jättää syyte nostamatta, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista. Tätä toimenpiteistä luopumisäänöstä olisi muutettava sen takia, että säännöksessä mainittu 5 §:n 2 momentti kumottaisiin.

Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa tehdään parhaillaan selvitystä rikoslain 20 luvun 1—5 §:ssä rangaistaviksi säädettyjen rikosten eli raiskausrikosten, seksuaaliseen tekoon pakottamisen ja seksuaalisen hyväksikäytön rangaistuskäytännöstä. Selvityksen on tarkoitus valmistua lähiaikoina, minkä jälkeen laajemmin arvioidaan mainittuja rikoksia koskevien säännösten muuttamistarpeet ja valmistellaan tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Näiden rikosten rangaistusasteikkojen muuttamistarpeet on syytä arvioida vasta tällaisessa kokonaisvaltaisessa tarkastelussa. Tämä koskee esimerkiksi pakottamista sukupuoliyhteyteen, jonka enimmäisrangaistus on seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistusta alempi. Tässä esityksessä ehdotetaan tehtäväksi selvimpiin muuttamistarpeisiin liittyvät kiireelliset muutokset.

Tarkoitus ei ole, että puolustuskyvyttömiä henkilöiden hyväksikäyttämistä tuomittavat rangaistukset lievenisivät sen takia, että ne jatkossa arvioitaisiin raiskausrikoksiksi. Rikoslain 6 luvun säännösten, erityisesti 4 §:n soveltamisen kautta on mahdollista huolehtia rikoksen edellyttämästä rangaistus- tasosta. Nykyisin hyväksikäyttörikoksina rangaistavia puolustuskyvyttömiin kohdistuvia tekoja ei lähtökohtaisesti arvioitaisi sukupuoliyhteyteen pakottamiseksi. Tämä koskee esimerkiksi tekoja, joissa uhri on myötävaikuttanut puolustuskyvyttömyytensä syntymiseen. Teko-olosuhteista riippuen tekijä voitaisiin tuomita rangaistukseen rikoslain 20 luvun 1 §:n mukaisesta raiskauksesta, josta 2 §:n mukaisesta törkeästä raiskauksesta.

3 Esityksen vaikutukset

Esityksen ehdotukset tulevat pidentämään eräiden nykyisin seksuaalisena hyväksikäytönä tuomittavien rikosten rangaistusaikoja, koska ne tulevat arvioitaviksi raiskauksena. Vaikutuksia vankimäärään on kuitenkin vaikea täsmällisesti arvioida. Tällaisten vaikutusten voi kuitenkin olettaa olevan sellaisia, että niihin ei tarvita erillistä rahoitusta. Esityksessä muutettaviksi ehdotetut rangaistus- säännökset olisivat edelleenkin sukupuol- lineutraaleja. Koska esityksessä tarkoitettujen rikosten tekijät ovat lähes poikkeuksetta miehiä ja uhrin naisia, muutokset ovat kuitenkin omiaan parantamaan erityisesti naisten seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rikosoikeudellista suojaa. Tämä koskee myös pysyvämmiin puolustuskyvyttömiä sairaita ja vammaisia.

4 Esityksen valmistelu

Esitys perustuu ehdotuksiin, jotka oikeusministeriön toimeksiannosta laati oikeustieteen lisensiaatti Jan Törnqvist ja jotka julkaistiin 9 päivänä kesäkuusta 2010 (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 48/2010).

Ehdotuksista ovat oikeusministeriölle kirjallisen lausunnon antaneet Invalidiiliitto ry, Poliisihallitus, valtioneuvoston apulaisoikeuskansleri, Turun hovioikeus, Keski-Suomen syyttäjänvirasto, eduskunnan oikeusasiamies, Suomen Asianajajaliitto, Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry, sosiaali- ja terveysministeriö, Raiskauskriisikeskus Tukinainen/Tukinainen ry, Rovaniemen hovioikeus, Oulun kärjäoikeus, Julkiset oikeusavustajat ry, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto, Itä-Suomen syyttäjänvirasto ja Valtakunnansyyttäjänvirasto. Korkein oikeus ilmoitti, ettei se anna lausuntoa. Lausuntopalaute oli pääosin myönteistä. Esitetyt huomautukset on otettu huomioon jatkovalmistelussa.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetaan hallituksen esitys lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväk-

sikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi. Molemmissa esityksissä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain 20 luvun 12 §:ää, joten esitysten käsittely on tältä osin sovitettava yhteen eduskunnassa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

20 luku. Seksuaalirikoksista

1 §. *Raiskaus.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sukupuoliyhteyden harjoittaminen puolustuskyvyttömän henkilön kanssa arvioitaisiin raiskaukseksi riippumatta siitä, onko rikosentekijä aikaansaanut puolustuskyvyttömyyden vai ei. Nykyisin momentti ei koske tapauksia, joissa tekijä käyttää hyväkseen sellaista puolustuskyvyttömyyttä, jota hän ei itse ole aiheuttanut. Tällaista tekoa arvioidaan 5 §:n 2 momentin mukaisena seksuaalisena hyväksikäyttönä.

Muutos ehdotetaan toteutettavaksi siten, että momenttiin otettaisiin 5 §:n 2 momenttia vastaava sisältö. Raiskauksesta tuomittaisiin myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan vuoksi on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan.

Momentissa mainittavilla puolustuskyvyttömyyttä osoittavilla tiloilla tarkoitettaisiin samaa kuin nykyisessä laissa. Tiedottomuus voisi siten johtua unilääkkeistä, alkoholista tai muista huumaavista aineista. Puolustuskyvyttömyydellä tarkoitetaan myös esimerkiksi lääkkeitä tai huumaavista aineista johtuvaa tahdottomuutta, vaikka uhri ei ole tiedon. Pelkää estojen löystymistä ei voida pitää puolustuskyvyttömyytenä tai tahdottomuutena. Ehdotettu muutos johtaisi myös siihen, että sukupuoliyhteyden harjoittamista sellaisen henkilön kanssa, joka ilman tekijän myötävaikutusta tai yhdessä tapahtuneen alkoholin nauttimisen johdosta on nukahtanut, ei enää arvioitaisi seksuaalisena hyväksikäyttönä vaan raiskauksena. Nukkuva henkilö on ylipäänsä puolustuskyvyttön, vaikka hän ei ole alkoholin tai muiden huumaavien aineiden vaikutuksen alainen.

Muutoksen myötä sellaisten puolustuskyvyttömyyttä aiheuttavien pysyväisluonteisten

tilojen kuten sairauden tai vammaisuuden hyväksikäyttö sukupuoliyhteyden harjoittamiseksi tulisi aina arvioitavaksi raiskauksena. Tällöin on säännöstä sovellettaessa pidettävä kuitenkin mielessä, että lainkohdan soveltaminen edellyttää nimenomaan puolustuskyvyttömyyden hyväksikäyttämistä. Tarcoituksenä ei ole edelleenkään säätää rangaistavaksi sairaiden tai vammaisten sellaisia seksuaalisuhteita, joissa ei loukata kummankaan osapuolen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Rangaistuksen mittaamisessa olisi mahdollista kiinnittää huomiota tekijän osuuteen puolustuskyvyttömyyden synnyssä muiden tekon liittyyvien piirteiden ohella. Tämä seuraa rikoslain 6 luvun 4 §:ssä olevasta rangaistuksen mittaamisen yleisperiaatteesta, jonka mukaan rangaistuksen mittaamisessa on kiinnitettävä huomiota muun ohessa rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen. Pykälän perustelujen mukaan esimerkiksi harkiten ja suunnitelmallisesti tehdyistä rikoksista rangaistaan ankarammin kuin hetken mielijohteesta syntyneistä teoista (HE 44/2002 vp, s. 189/II).

4 §. *Pakottaminen seksuaaliseen tekoon.* Pakottamisesta seksuaaliseen tekoon tuomitaan, jos joku väkivallalla tai uhkauksella pakottaa toisen ryhtymään muuhun kuin 1 §:ssä tarkoitettuun seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi ja se olennaisesti loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Muulla seksuaalisella teolla tarkoitetaan 10 §:n 2 momentin mukaan sellaista tekoa, jolla tavoitellaan seksuaalista kiihotusta tai tyydytystä ja joka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen.

Pykälän soveltaminen siis edellyttää väkivallan tai uhkauksen käyttämistä. Sitä ei sanamuotonsa mukaan voida soveltaa pelkästään sillä perusteella, että tekijä käyttää hyväksi toisen puolustuskyvyttömyyttä. Niin kuin yleisperusteluissa on todettu, seksuaalista hyväksikäyttöä koskeva 5 §:n 2 momentti taas on perustelujensa mukaan sovellettavissa

tapauksiin, joissa tekijä käyttää hyväksi selaista toisen puolustuskyvyttömyyttä tai tahdottomuutta, jota hän ei ole aikaansaanut. Sanamuotonsa perusteella mainittu momentti näyttää koskevan myös tekijän aiheuttaman puolustuskyvyttömyyden hyväksikäyttämistä.

Pykälään ehdotetaan säännösten välisen epäselvyyden poistamiseksi, raiskaussäännöksiin tehtäviin muutoksiin liittyvistä johdonmukaisuussyistä sekä seksuaalisen itsemääräämisoikeuden suojan tehostamiseksi lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan pakottamisesta seksuaaliseen tekoon tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, saa hänet ryhtymään 1 momentissa tarkoitettuun seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi ja se olennaisesti loukkaa hänen seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan. Momentti vastaisi ehdotettua 1 §:n 2 momenttia. Momenttia sovellettaisiin siis sekä silloin, kun tekijä on aiheuttanut uhrin puolustuskyvyttömyyden, että silloin, kun tekijä käyttää hyväksi uhrin

muutoin aiheutunutta puolustuskyvyttömyyttä. Pykälän nykyinen yritystä koskeva 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi.

5 §. Seksuaalinen hyväksikäyttö. Luvun 1 §:n 2 momenttiin tehtävien muutosten ja 4 §:n uuden 2 momentin säätämisen vuoksi pykälän 2 momentti tulisi tarpeettomaksi, minkä vuoksi se ehdotetaan kumottavaksi.

12 §. Toimenpiteistä luopuminen. Voimassa olevan pykälän mukaan, jos 1 §:ssä, 5 §:n 2 momentissa tai 6 §:ssä tarkoitettun rikoksen asianomistaja omasta vakaasta tahdostaan pyytää, ettei syytetä nostettaisi, virallisella syyttäjällä on oikeus jättää syyte nostamatta, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista. Koska 5 §:n 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi, pykälästä ehdotetaan poistettavaksi viittaus siihen.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****rikoslain 20 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rikoslain (39/1889) 20 luvun 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 563/1998,

muutetaan 20 luvun 1 §:n 2 momentti ja 12 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 563/1998, ja
lisätään 20 luvun 4 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 563/1998, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

20 luku

Seksuaalirikoksista

1 §

Raiskaus

 Raiskauksesta tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan.

4 §

Pakottaminen seksuaaliseen tekoon

 Pakottamisesta seksuaaliseen tekoon tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen

sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, saa hänet ryhtymään 1 momentissa tarkoitettuun seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi ja se olennaisesti loukkaa hänen seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan.

12 §

Toimenpiteistä luopuminen

Jos 1 tai 6 §:ssä tarkoitetun rikoksen asianomistaja omasta vakaasta tahdostaan pyytää, ettei syytetä nostettaisi, virallisella syyttäjällä on oikeus jättää syyte nostamatta, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syyteen nostamista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 20 .

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 2010

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Ministeri *Astrid Thors*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

rikoslain 20 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rikoslain (39/1889) 20 luvun 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 563/1998,
muutetaan 20 luvun 1 §:n 2 momentti ja 12 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 563/1998, ja
lisätään 20 luvun 4 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 563/1998, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Raiskaus

Raiskaus

 Raiskauksesta tuomitaan myös se, joka saattuaan toisen tiedottomaksi taikka pelkotiilaan tai muuhun sellaiseen tilaan, jossa hän on kykenemätön puolustamaan itseään, käyttämällä puolustuskyvyttömyyttä hyväkseen on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan.

 Raiskauksesta tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan.

4 §

4 §

Pakottaminen seksuaaliseen tekoon

Pakottaminen seksuaaliseen tekoon

(uusi)

Pakottamisesta seksuaaliseen tekoon tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, saa hänet ryhtymään 1 momentissa tarkoitettuun seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi ja se olellisesti loukkaa hänen seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan.

Voimassa oleva laki

5 §

Seksuaalinen hyväksikäyttö

Seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväksi sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan tai saa hänet ryhtymään muuhun hänen seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi.

12 §

Toimenpiteistä luopuminen

Jos 1 §:ssä, 5 §:n 2 momentissa tai 6 §:ssä tarkoitetun rikoksen asianomistaja omasta vakaasta tahdostaan pyytää, ettei syytettä nostettaisi, virallisella syyttäjällä on oikeus jättää syyte nostamatta, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista.

5 §

Seksuaalinen hyväksikäyttö

(kumotaan)

12 §

Toimenpiteistä luopuminen

Jos 1 tai 6 §:ssä tarkoitetun rikoksen asianomistaja omasta vakaasta tahdostaan pyytää, ettei syytettä nostettaisi, virallisella syyttäjällä on oikeus jättää syyte nostamatta, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*
